Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prednesené 30. apríla 2019[1]

Spojené veci C-708/17 a C-725/17

„EVN Bălgarija Toplofikacija“ EAD
proti
Nikoline Stefanovej Dimitrovej

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad, Bulharsko)]

a

„Toplofikacija Sofija“ EAD
proti
Mitkovi Simeonovi Dimitrovi,
za účasti:
„Termokomplekt“ OOD

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia, Bulharsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Diaľkové vykurovanie – Budovy v spoluvlastníctve napojené na centralizované zásobovanie teplom – Ochrana spotrebiteľov – Smernica 2011/83/EÚ – Článok 27 – Nevyžiadané dodanie – Vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej spoluvlastníci musia prispievať na vykurovacie náklady, aj keď kúrenie vo svojich bytoch nevyužívajú – Energetická účinnosť – Smernica 2006/32/ES – Článok 13 ods. 2 – Smernica 2012/27/EÚ – Článok 10 ods. 1 – Vyúčtovanie energií na základe skutočnej spotreby – Vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej sa časť vykurovacích nákladov rozdelí medzi spoluvlastníkov podľa vykurovaného objemu ich bytov“

1 Jazyk prednesu: francúzština.

I. Úvod

1. Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad, Bulharsko) a Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia, Bulharsko) dvoma návrhmi na začatie prejudiciálneho konania položili Súdnemu dvoru niekoľko otázok, ktoré sa v podstate týkajú zlučiteľnosti bulharskej právnej úpravy v oblasti dodávok tepla so smernicou 2011/83/EÚ[2] o právach spotrebiteľov, ako aj so smernicou 2006/32/ES[3] o energetickej účinnosti konečného využitia energie a energetických službách a so smernicou 2012/27/EÚ[4] o energetickej efektívnosti.

2. Tieto návrhy boli podané v rámci sporov, ktorých účastníkmi sú na jednej strane spoločnosť EVN Bălgarija Toplofikacija EAD (ďalej len „EVN“) a pani Nikolina Stefanova Dimitrova a na druhej strane spoločnosť Toplofikacija Sofija EAD a pán Mitko Simeonov Dimitrov, pričom v sporoch ide o to, že títo jednotlivci odmietajú uhradiť faktúry za kúrenie. Predmetné faktúry spochybňujú a tvrdia, že ich bytový dom síce je napojený na centralizované zásobovanie teplom, oni však nesúhlasili s tým, že budú príjemcami diaľkového vykurovania, a vo svojich bytoch ho nevyužívajú.

3. Početné otázky položené vnútroštátnymi súdmi sa v podstate týkajú dvoch problematík. Na jednej strane sa tieto súdy pýtajú, či bulharská právna úprava v rozsahu, v akom stanovuje, že spoluvlastníci budov v bytovom spoluvlastníctve, ktoré sú napojené na centralizované zásobovanie teplom, sú povinní prispievať na vykurovacie náklady napriek tomu, že rovnako ako pani Dimitrova a pán Dimitrov vo svojich bytoch vykurovanie nepoužívajú, ukladá jednotlivcom v ich situácii povinnosť akceptovať nevyžiadané dodanie diaľkového vykurovania, ktorá je v rozpore s článkom 27 smernice 2011/83.

4. Na druhej strane sa Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad) pýta, či je dotknutá právna úprava v rozsahu, v akom stanovuje, že časť týchto nákladov sa rozdelí medzi spoluvlastníkov podľa vykurovaného objemu ich bytov, zlučiteľná s ustanoveniami smerníc 2006/32 a 2012/27, podľa ktorých musia členské štáty za určitých okolností zabezpečiť, aby sa vyúčtovanie energií koncovým odberateľom uskutočnilo „na základe skutočnej spotreby“.

5. V týchto návrhoch vysvetlím dôvody, pre ktoré podľa môjho názoru smernice 2011/83, 2006/32 a 2012/27 nebránia podobnej vnútroštátnej právnej úprave.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Spotrebiteľské právo

6. Článok 3 smernice 2011/83, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, stanovuje:

„1. Táto smernica sa vzťahuje na každú zmluvu uzatvorenú medzi obchodníkom a spotrebiteľom za podmienok a v rozsahu stanovenom v jej ustanoveniach. Vzťahuje sa tiež na zmluvy na dodávky vody, plynu, elektriny alebo ústredného kúrenia vrátane tých, ktoré sú zabezpečované verejnými poskytovateľmi, a to v rozsahu, v akom sa tieto komodity poskytujú na zmluvnom základe.

2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64).

3 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 5. apríla 2006 o energetickej účinnosti konečného využitia energie a energetických službách a, ktorou sa zrušuje smernica Rady 93/76/EHS (Ú. v. EÚ L 114, 2006, s. 64).

4 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 25. októbra 2012 o energetickej efektívnosti, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2009/125/ES a 2010/30/EÚ a ktorou sa zrušujú smernice 2004/8/ES a 2006/32/ES (Ú. v. EÚ L 315, 2012, s. 1).

…

5. Táto smernica nemá vplyv na vnútroštátne všeobecné zmluvné právo, ako sú predpisy o platnosti, zostavení alebo účinku zmluvy, pokiaľ sa aspekty všeobecného zmluvného práva v tejto smernici neupravujú.

…“

7. Článok 27 tejto smernice, nazvaný „Zotrvačný predaj“, stanovuje:

„Spotrebiteľ je oslobodený od povinnosti poskytnúť akúkoľvek úhradu v prípade nevyžiadaného dodania tovaru, vody, plynu, elektrickej energie, ústredného kúrenia alebo digitálneho obsahu či nevyžiadaného poskytnutia služieb, zakázaného v článku 5 ods. 5 a v bode 29 prílohy I k smernici 2005/29/ES [5]. V takýchto prípadoch absencia odpovede zo strany spotrebiteľa pri takejto nevyžiadanej dodávke alebo nevyžiadanom poskytnutí služieb nepredstavuje súhlas.“

8. V prílohe I smernice 2005/29, nazvanej „Obchodné praktiky, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé“, je v bode 29 uvedené „žiadanie spotrebiteľa, aby vykonal okamžité alebo odložené platby za produkty dodané obchodníkom alebo aby ich vrátil alebo uschoval, pričom si ich spotrebiteľ neobjednal… (zotrvačný predaj)“.

2. Smernice o energetickej účinnosti

9. Smernica 2006/32 bola s účinnosťou od 5. júna 2014 nahradená smernicou 2012/27.[6] Vzhľadom na obdobia, v ktorých nastali skutkové okolnosti sporov vo veci samej, sa na ne uplatnia obe tieto smernice.

10. Článok 13 smernice 2006/32, nazvaný „Meranie a informatívne vyúčtovanie spotreby energie“, stanovoval:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby sa v miere, v ktorej je to technicky možné, finančne rozumné a primerané vzhľadom na možné úspory energie, poskytli koncovým odberateľom elektrickej energie, zemného plynu, diaľkového vykurovania a/alebo chladenia teplej úžitkovej vody, za konkurencieschopné ceny individuálne meracie zariadenia, ktoré presne zobrazujú skutočnú spotrebu energie koncových odberateľov a poskytujú informácie o skutočnej dobe využívania.

Vždy, keď sa nahrádza existujúce meracie zariadenie a pokiaľ je to technicky možné a nákladovo efektívne so zreteľom na odhadované potenciálne dlhodobé úspory, poskytujú sa individuálne meracie zariadenia za konkurencieschopné ceny. Individuálne meracie zariadenia za konkurencieschopné ceny sa vždy poskytujú aj pri zriadení nového pripojenia v novej budove alebo pri uskutočnení rozsiahlej renovácie, ako ustanovuje smernica 2002/91/ES[7].

2. Členské štáty zabezpečia, aby vyúčtovanie, ktoré vykonávajú distribútori energie, prevádzkovatelia distribučných sústav a maloobchodné energetické spoločnosti, bolo podľa potreby založené na skutočnej spotrebe energie a bolo prezentované jasným a zrozumiteľným spôsobom…

…“

5 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („smernica o nekalých obchodných praktikách“) (Ú. v. EÚ L 149, 2005, s. 22).

6 Až na výnimky nie je pre prejednávané veci relevantná. Pozri článok 27 ods. 1 a článok 28 ods. 1 smernice 2012/27.

7 Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 16. decembra 2002 o energetickej hospodárnosti budov (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 65; Mim. vyd. 12/002, s. 168).

11. Článok 9 smernice 2012/27, nazvaný „Meranie“, prebral v odseku 1 ustanovenia článku 13 ods. 1 smernice 2006/32. Odsek 3 tohto článku 9 stanovuje:

„Ak sa teplo a chlad alebo teplá voda do budovy dodáva zo siete centralizovaného zásobovania teplom alebo z centrálneho zdroja obsluhujúceho niekoľko budov, musí byť meradlo tepla alebo teplej vody nainštalované pri výmenníku tepla alebo na odbernom mieste.

Aj v bytových domoch a viacúčelových budovách s centrálnym zdrojom tepla/chladu alebo so zásobovaním zo siete centralizovaného zásobovania teplom alebo z centrálneho zdroja obsluhujúceho niekoľko budov sa na meranie spotreby tepla alebo chladu, alebo teplej vody jednotlivo pre každú jednotku nainštalujú do 31. decembra 2016 individuálne meradlá spotreby v prípade, že je to technicky možné a nákladovo efektívne. V prípade, že použitie individuálnych meradiel nie je technicky možné ani nákladovo efektívne, použijú sa na meranie vykurovania individuálne pomerové rozdeľovače vykurovacích nákladov, ktoré merajú spotrebu tepla na každom vykurovacom telese, pokiaľ dotknutý členský štát nepreukáže, že inštalácia takýchto pomerových rozdeľovačov vykurovacích nákladov by nebola nákladovo efektívna. V takých prípadoch sa môžu zvážiť alternatívne nákladovo efektívne spôsoby merania spotreby tepla.

Ak sú bytové domy napojené na centralizované zásobovanie teplom alebo chladom alebo ak v nich prevládajú vlastné spoločné systémy vykurovania alebo chladenia, členské štáty môžu zaviesť transparentné pravidlá pre rozdelenie nákladov na spotrebu tepla alebo teplej vody v týchto budovách s cieľom zabezpečiť transparentnosť a presnosť vyúčtovania individuálnej spotreby. Tieto pravidlá v príslušných prípadoch zahŕňajú usmernenia týkajúce sa spôsobu, ako rozdeliť náklady na teplo a/alebo teplú vodu, ktoré sa spotrebujú na

a) teplú vodu na domácu potrebu;

b) teplo vyžarované zo zariadenia budovy a na účely vykurovania spoločných priestorov (ak sú schodiská a chodby vybavené vykurovacími telesami);

c) účely vykurovania bytov.“

12. Článok 10 smernice 2012/27, nazvaný „Informácie o vyúčtovaní“, v odseku 1 stanovuje:

„Ak koncoví odberatelia nemajú inteligentné meracie zariadenia uvedené v smernici 2009/72/ES[8] a smernici 2009/73/ES[9], členské štáty do 31. decembra 2014 zabezpečia, aby údaje o vyúčtovaní boli presné a založené na skutočnej spotrebe v súlade s prílohou VII bodom 1.1, a to pre všetky odvetvia, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, vrátane distribútorov energie, prevádzkovateľov distribučných sústav a maloobchodných energetických spoločností, ak je to technicky možné a ekonomicky opodstatnené.

…“

13. Bod 1.1 prílohy VII smernice 2012/27, nazvaný „Vyúčtovanie na základe skutočnej spotreby“, stanovuje:

„Aby koncoví odberatelia mohli regulovať vlastnú spotrebu energie, vyúčtovanie by sa malo uskutočniť na základe skutočnej spotreby aspoň raz ročne…“

8 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 55).

9 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 94).

B. Bulharské právo

14. § 133 ods. 2 zakon za energetikata (zákon o energetike)[10] stanovuje, že „pripojenie zariadení odberateľov v budove v spoluvlastníctve sa uskutoční na základe písomného súhlasu majiteľov zastupujúcich najmenej dve tretiny majiteľov budovy v spoluvlastníctve“.

15. § 142 ods. 2 tohto zákona stanovuje, že „teplo určené na vykurovanie budovy v spoluvlastníctve sa rozdeľuje na teplo odovzdané vnútorným zariadením budovy, teplo určené na vykurovanie spoločných priestorov a teplo určené na vykurovanie jednotlivých bytov“.

16. § 149a ods. 1 uvedeného zákona stanovuje, že „odberatelia tepla v budove v bytovom spoluvlastníctve môžu odoberať teplo od vybraného dodávateľa na základe písomného súhlasu spoluvlastníkov zastupujúcich najmenej dve tretiny majiteľov budovy v spoluvlastníctve“.

17. § 149b toho istého zákona spresňuje obsah písomnej zmluvy, ktorú v prípade predaja tepla uzatvorí dodávateľ s odberateľmi, ktorí sú obyvateľmi budovy v bytovom spoluvlastníctve.

18. § 153 ods. 1, 2 a 6 zákona o energetike stanovuje:

„1. Všetci majitelia a nositelia vecného práva na užívanie majetku v budove v bytovom spoluvlastníctve pripojenej na rozvádzač alebo na jeho samostatnú vetvu sú odberateľmi tepla a majú povinnosť inštalovať prístroje na rozdelenie spotreby tepla v zmysle § 140 ods. 1 bodu 2 na vykurovacie telesá nachádzajúce sa v ich bytoch a hradiť náklady na spotrebu tepla v súlade s podmienkami a postupmi upravenými v dotknutom nariadení uvedenom v § 36 ods. 3.

2. Pokiaľ majitelia zastupujúci najmenej dve tretiny majiteľov budovy v bytovom spoluvlastníctve pripojení na rozvádzač alebo na jeho samostatnú vetvu nechcú byť odberateľmi tepla určeného na vykurovanie alebo na prípravu teplej vody, musia o tom písomne upovedomiť dodávateľa tepla a požiadať o ukončenie dodávok tepla určeného na vykurovanie alebo na prípravu teplej vody do tohto rozvádzača alebo jeho samostatnej vetvy.

…

6. Odberatelia, ktorí sú obyvateľmi budovy v bytovom spoluvlastníctve a prerušia prívod tepla do vykurovacích telies nachádzajúcich sa v ich bytoch, sú naďalej odberateľmi tepla, pokiaľ ide o teplo spotrebované vnútorným zariadením a vykurovacími telesami umiestnenými v spoločných priestoroch budovy.“

19. Naredba za toplosnabdiavaneto (nariadenie o diaľkovom vykurovaní) č. 16-334 zo 6. apríla 2007 upravuje technické podmienky a postupy v súvislosti s diaľkovým vykurovaním, s prevádzkovým riadením vykurovacej sústavy, s pripojením výrobcov a odberateľov na systém centralizovaného zásobovania teplom, s distribúciou, s prerušením a zrušením pripojenia na systém diaľkového vykurovania.

20. Z § 61 ods. 1 tohto nariadenia vyplýva, že v prípade budov v bytovom spoluvlastníctve sa musí rozdelenie spotreby tepla medzi spoluvlastníkov/odberateľov tepla uskutočniť v súlade s pravidlami stanovenými v metodike uvedenej v prílohe tohto nariadenia (ďalej len „metodika stanovená v nariadení o diaľkovom vykurovaní“).

10 DV č. 107 z 9. decembra 2003.

21. Bod 6. 1. 3. metodiky nachádzajúcej sa v nariadení o diaľkovom vykurovaní stanovuje, že „množstvo tepla, ktoré odovzdá vnútorné zariadenie, sa rozpočíta pomerne k vykurovanému objemu bytov vo vlastníctve podľa pôdorysu“.

III. Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

A. Vec C-708/17

22. Pani Dimitrova je majiteľkou bytu v budove v bytovom spoluvlastníctve, ktorá sa nachádza v meste Plovdiv (Bulharsko). Táto budova je vybavená vnútorným zariadením na vykurovanie a rozvod teplej vody[11] pripojeným na diaľkovú vykurovaciu sústavu.[12] Spoločnosť EVN dodáva uvedenej budove prostredníctvom tejto sústavy tepelnú energiu na vykurovanie a ohrev teplej úžitkovej vody.

23. Tretia spoločnosť poverená meraním a rozdeľovaním spotreby tepla v predmetnej budove medzi jednotlivých spoluvlastníkov pripísala bytu pani Dimitrovej na základe metodiky stanovenej v nariadení o diaľkovom vykurovaní spotrebu v hodnote 266,25 bulharského leva (BGN) (približne 136 eur) za obdobie od 1. novembra 2012 do 30. apríla 2015.

24. Keďže pani Dimitrova túto sumu neuhradila, EVN podala 12. júla 2016 návrh na vydanie platobného rozkazu na Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad), ktorý tomuto návrhu vyhovel.

25. Pani Dimitrova podala proti platobnému rozkazu odpor. EVN následne podala na ten istý súd žalobu, ktorou sa domáhala určenia existencie svojej pohľadávky, ako aj toho, aby bola žalovaná zaviazaná na zaplatenie úrokov z omeškania a zákonných úrokov. Pani Dimitrova v tejto súvislosti popiera predmetnú pohľadávku. Tvrdí najmä, že medzi ňou a spoločnosťou EVN neexistuje záväzkový vzťah. Pani Dimitrova spochybňuje aj faktúry, ktoré jej boli zaslané, s odôvodnením, že neodrážajú jej skutočnú spotrebu tepla v rozpore s článkom 13 ods. 2 smernice 2006/32.

26. Za týchto okolností Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bráni článok 13 ods. 2 [smernice 2006/32] tomu, aby dodávateľ tepla žiadal úhradu za teplo odovzdané vnútorným zariadením na vykurovanie a rozvod teplej vody, ktorá je v bytovom spoluvlastníctve, pomerne k vykurovanému objemu bytov vo vlastníctve podľa pôdorysu bez toho, aby zohľadnil množstvo tepla skutočne odovzdaného jednotlivým bytom v súkromnom vlastníctve?

2. Je s článkom 27 [smernice 2011/83] zlučiteľná taká vnútroštátna právna úprava, ktorá spotrebiteľom, ktorí sú vlastníkmi bytov v budovách podliehajúcich predpisom o bytovom spoluvlastníctve, ukladá povinnosť zaplatiť úhradu za nevyužívané, ale vnútorným zariadením na vykurovanie a rozvod teplej vody odovzdané teplo, ak využívanie tepla zastavili tým, že vo svojich bytoch odstránili vykurovacie telesá alebo zamestnanci dodávateľa tepla na ich prianie technicky znemožnili odovzdávať teplo vykurovacím telesám?

3. Predstavuje taká vnútroštátna úprava nekalú obchodnú praktiku v zmysle [smernice 2005/29]?“

11 Čiže sústava potrubí a zariadení na rozvod a dodávku tepelnej energie vrátane vykurovacích stúpačiek prechádzajúcich cez každý byt.

12 V týchto návrhoch budú výrazy „tepelná energia“ a „teplo“ synonymné rovnako ako výrazy „diaľková vykurovacia sústava“ a „centralizované zásobovanie teplom“.

B. Vec C-725/17

27. Pán Dimitrov je majiteľom bytu v budove v bytovom spoluvlastníctve, ktorá sa nachádza v meste Sofia (Bulharsko). Táto budova je vybavená vnútorným zariadením na vykurovanie a rozvod teplej vody pripojeným na diaľkovú vykurovaciu sústavu. Spoločnosť Toplofikacija Sofija dodáva uvedenej budove prostredníctvom tejto sústavy tepelnú energiu na vykurovanie a ohrev teplej úžitkovej vody.

28. Toplofikacija Sofija podala na pána Dimitrova žalobu na Sofijski Rajonen săd (Okresný súd Sofia), ktorou sa domáha určenia existencie pohľadávky zodpovedajúcej dodávke kúrenia v období od 1. mája 2014 do 30. apríla 2016, ako aj nákladom spoločnosti „Termokomplekt" OOD, ktorá vykonala meranie a rozdelenie spotreby tepla v budove. Pán Dimitrov v tejto súvislosti tvrdí, že medzi ním a spoločnosťou Toplofikacija Sofija neexistuje záväzkový vzťah, keďže nemajú podpísanú písomnú zmluvu a on vo svojom byte nevyužíva ústredné kúrenie.

29. Za týchto okolností Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Hoci [smernica 2011/83] zo svojej pôsobnosti vylučuje právne predpisy tradičného zmluvného práva o uzavretí zmluvy, vylučuje z nej aj úpravu tejto nanajvýš atypickej, zákonom predpísanej štruktúry pre vznik zmluvných vzťahov?

2. Pokiaľ smernica 2011/83 nevylučuje vlastnú vnútroštátnu úpravu v tomto prípade, ide o zmluvu v zmysle článku 5 smernice alebo o niečo iné? Ak to je zmluva alebo ak to nie je zmluva, je smernica v tomto prípade uplatniteľná?

3. Vzťahuje sa [smernica 2011/83] na tento typ faktických zmlúv bez ohľadu na to, kedy vznikli, alebo platí smernica iba pre novonadobudnuté byty, alebo – ešte užšie – iba na novovybudované byty (teda odberné miesta, ktoré požiadali o pripojenie na distribučnú sieť tepla)?

4. Pokiaľ je smernica [2011/83] uplatniteľná, je vnútroštátna právna úprava v rozpore s článkom 5 ods. 1 písm. f) [tejto smernice] v spojení s odsekom 2 [tohto článku], ktoré stanovujú právo, resp. principiálnu možnosť vypovedania zmluvného vzťahu?

5. Pokiaľ existuje povinnosť uzavrieť zmluvu, je na to predpísaná forma a čo všetko musia obsahovať informácie, ktoré musia byť spotrebiteľovi (v tomto prípade jednotlivému vlastníkovi bytu, a nie spoločenstvu vlastníkov bytov) poskytnuté? Má neexistencia včasných a sprístupnených informácií vplyv na vznik právneho vzťahu?

6. Vyžaduje sa výslovná žiadosť, teda formálne vyjadrená vôľa zo strany spotrebiteľa na to, aby sa stal stranou takého právneho vzťahu?

7. Ak bola uzavretá zmluva, či už formálne alebo nie, je vykurovanie spoločných priestorov budovy (najmä schodiska) súčasťou predmetu zmluvy a objednal si spotrebiteľ službu, pokiaľ ide o túto časť služby, ak o tom neexistuje výslovná žiadosť z jeho strany alebo dokonca zo strany celého spoločenstva vlastníkov bytov (napríklad ak boli vykurovacie telesá odstránené, z čoho treba v prevažnej väčšine prípadov vychádzať, znalci totiž nespomínajú nijaké vykurovacie telesá v spoločných priestoroch budovy)?

8. Má na to, či je vlastník spotrebiteľom, ktorý žiadal o vykurovanie spoločných častí budovy, vplyv fakt (alebo spôsobuje rozdiel fakt), že vykurovanie je v byte, ktorý vlastní, odpojené?"

IV. Konanie na Súdnom dvore

30. Rozhodnutia vnútroštátnych súdov boli vydané 6. decembra 2017 (C-708/17) a 5. decembra 2017 (C-725/17). Súdnemu dvoru boli doručené 19. a 27. toho istého mesiaca.

31. Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora z 8. februára 2018 boli veci C-708/17 a C-725/17 vzhľadom na svoje prepojenie spojené na účely písomného a ústneho konania, ako aj rozsudku.

32. EVN a Toplofikacija Sofija, pani Dimitrova, litovská vláda a Európska komisia predložili Súdnemu dvoru písomné pripomienky. Tí istí účastníci konania s výnimkou litovskej vlády boli zastúpení na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 12. decembra 2018.

V. Analýza

A. O právomoci Súdneho dvora a o prípustnosti prejudiciálnych otázok

33. EVN tvrdí, že Súdny dvor nemá právomoc na poskytnutie odpovede na tretiu prejudiciálnu otázku, ktorú položil Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad) vo veci C-708/17. Uvedenou otázkou totiž tento súd od Súdneho dvora nepožaduje výklad práva Únie, ale určenie existencie nekalej obchodnej praktiky, čo prináleží vnútroštátnym inštitúciám.

34. S týmto názorom nesúhlasím. Domnievam sa, že vnútroštátnemu súdu nič nebráni v tom, aby v rámci návrhu na začatie prejudiciálneho konania požiadal Súdny dvor o kvalifikáciu určitej faktickej situácie v tom zmysle, či ide o nekalú obchodnú praktiku v zmysle smernice 2005/29, pokiaľ vnútroštátny súd vykoná zistenie a posúdenie potrebných skutkových okolností. Kvalifikácia skutkových okolností, ktoré zistil vnútroštátny súd, so zreteľom na právo Únie totiž zahŕňa výklad tohto práva, ktorý v rámci konania stanoveného v článku 267 ZFEÚ patrí do právomoci Súdneho dvora. [13]

35. EVN okrem toho spochybňuje prípustnosť všetkých prejudiciálnych otázok, ktoré položil Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia) vo veci C-725/17. Uvedený súd podľa tejto spoločnosti nepoložil nijakú otázku, na ktorú by mohol Súdny dvor odpovedať. Nevysvetlil ani dôvody, pre ktoré sa pýta na pôsobnosť ustanovení práva Únie, ktorých výklad požaduje, alebo na vzťah medzi týmito ustanoveniami a vnútroštátnou právnou úpravou, ktorá sa uplatní na spor vo veci samej.

36. Podľa môjho názoru treba zamietnuť aj túto námietku. Otázky, ktoré položil Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia), sa v podstate týkajú výkladu smernice 2011/83. Tento súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uviedol dôvody, pre ktoré je smernica dôležitá v spore vo veci samej, a vysvetlil svoje pochybnosti v súvislosti so zlučiteľnosťou ustanovení zákona o energetike najmä s článkom 27 uvedenej smernice. Jeho otázky teda spĺňajú požiadavky platné v oblasti prípustnosti. [14]

13 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. decembra 2017, Asociación Profesional Elite Taxi (C-434/15, EU:C:2017:981, bod 20 a citovaná judikatúra). Podľa môjho názoru je však potrebné preskúmať túto otázku spolu s otázkami týkajúcimi sa smernice 2011/83 (pozri poznámku pod čiarou 36 nižšie).

14 Požiadavky uvedené najmä v článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

B. O veci samej

1. Úvodné úvahy

37. Prejednávané veci sa v podstate týkajú rozdelenia vykurovacích nákladov v budovách v bytovom spoluvlastníctve, ktoré sú napojené na diaľkovú vykurovaciu sústavu.[15]

38. Pani Dimitrova a pán Dimitrov sú majiteľmi bytov v takých budovách. EVN a Toplofikacija Sofija, žalobkyne v sporoch vo veci samej, sú distribútormi energie[16] a do týchto budov dodávajú prostredníctvom tepelných sústav, na ktoré sú pripojené, tepelnú energiu na vykurovanie a ohrev teplej úžitkovej vody. Táto energia je rozvádzaná do jednotlivých priestorov v budovách vďaka vnútornému zariadeniu na vykurovanie a rozvod teplej vody, ktoré sa v zásade skladá z rozvádzača[17] a sústavy rozvodných potrubí a zariadení vrátane stúpačiek prechádzajúcich cez každý byt.

39. Dodávky tepla a teplej úžitkovej vody sú v Bulharsku upravené zákonom o energetike a nariadením o diaľkovom vykurovaní. Táto právna úprava stanovuje, že ak je budova napojená na systém centralizovaného zásobovania teplom, každý spoluvlastník, ktorého byt je pripojený na vnútorné zariadenie na vykurovanie a rozvod teplej vody, má povinnosť prispievať na náklady za teplo dodané do tejto budovy.[18]

40. Uvedená právna úprava v tejto súvislosti stanovuje, že tieto náklady sa rozdelia medzi spoluvlastníkov tak, že sa oddelí teplo použité v podobe teplej úžitkovej vody a tepelná energia určená na vykurovanie, pričom posledná uvedená tepelná energia sa ešte rozdelí na teplo odovzdané vnútorným zariadením (čiže zodpovedajúce tepelným stratám vnútornej rozvodnej sústavy), teplo použité na vykurovanie spoločných priestorov (schodiská, vstupné haly, spoločné pivnice, atď.) a teplo použité na vykurovanie priestorov v súkromnom vlastníctve.[19] Zatiaľ čo kúrenie a teplá voda spotrebovaná v priestoroch v súkromnom vlastníctve sa účtuje na základe skutočnej spotreby jednotlivých bytov, teplo odovzdané vnútorným zariadením a teplo použité na vykurovanie spoločných priestorov sa rozdelí medzi spoluvlastníkov podľa vykurovaného objemu ich bytov podľa pôdorysu budovy.[20]

41. Pani Dimitrova a pán Dimitrov vo svojich bytoch nepoužívajú spoločné vykurovanie a teplú úžitkovú vodu a namietajú voči skutočnosti, že sú napriek tomu povinní prispievať na náklady na vykurovanie budovy, najmä na náklady na teplo odovzdané vnútorným zariadením.[21] V tomto smere tvrdia, že ustanovenia zákona o energetike sú v rozpore so spotrebiteľským právom Únie (časť 2).

15 Ako stanovuje odôvodnenie 25 smernice 2011/83, ústredné kúrenie znamená dodávky tepla napríklad vo forme pary alebo horúcej vody z ústredného zdroja výroby prostredníctvom prepravného a distribučného systému do viacerých budov na účely kúrenia.

16 V zmysle článku 2 bodu 20 smernice 2012/27.

17 Tento rozvádzač pozostáva z výmenníka, v ktorom nastáva prenos energie medzi systémom centralizovaného zásobovania teplom a vnútornou rozvodnou sústavou budovy (pozri § 135 ods. 1 zákona o energetike). Zodpovedá odbernému miestu tepla, na ktoré distribútori dodávajú energiu, a je vybavené meračom, pomocou ktorého sa meria množstvo tepla dodaného do budovy. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-725/17 však vyplýva, že v tejto veci ide o výškovú budovu vybavenú dvoma rozvodnými okruhmi, z ktorých každý má svoj rozvádzač.

18 Pozri § 153 ods. 1 zákona o energetike.

19 Pozri § 140a a § 142 ods. 2 zákona o energetike.

20 Pozri bod 6. 1. 3. metodiky stanovenej v nariadení o diaľkovom vykurovaní.

21 Je nesporné, že vec C-708/17 sa týka len tepla odovzdaného vnútorným zariadením. Právny zástupca pani Dimitrovej v tomto smere na pojednávaní uviedol, že predmetný byt v súčasnosti nie je obývaný a spoločné priestory budovy nie sú vykurované. Návrh na začatie prejudiciálneho konania vychádza ďalej z predpokladu, že pani Dimitrova dala odstrániť vykurovacie telesá. Jej právny zástupca však uviedol, že sú namontované a použiteľné. V každom prípade tento detail podľa môjho názoru nemá vplyv na požadovaný výklad. Pokiaľ ide o pána Dimitrova, sú veci menej jasné. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-725/17 je uvedené, že vo svojom byte nepoužíva kúrenie, no isté množstvo tepla mu v tomto smere bolo fakturované. V návrhu sa uvádza aj poplatok za teplo odovzdané vnútorným zariadením. Nakoniec sú v ňom spomenuté vykurovacie telesá namontované v spoločných priestoroch budovy, hoci siedma otázka v tejto veci vychádza z predpokladu, že tam tieto vykurovacie telesá nie sú.

42. Pani Dimitrova okrem toho namieta voči spôsobu rozdeľovania nákladov za teplo odovzdané vnútorným zariadením upravenom v nariadení o diaľkovom vykurovaní, ktorý je založený na kritériu vykurovaného objemu bytov a nezohľadňuje množstvo skutočne spotrebovanej energie jednotlivými spoluvlastníkmi v rozpore s požiadavkami, ktoré ukladá právna úprava Únie v oblasti energetickej účinnosti (časť 3).

43. Nakoniec chcem uviesť, že prejednávané veci nie sú zďaleka ojedinelé. Problematika prispievania na náklady za diaľkové vykurovanie zo strany spoluvlastníkov, ktorí ho vo svojich bytoch prestali používať, vedie podľa informácií uvedených v návrhoch na začatie prejudiciálneho konania a informácií poskytnutých účastníkmi konania k veľkému počtu sporov na bulharských súdoch. Tieto spory sú odrazom skutočnej sociálnej krízy súvisiacej s cenami energií v Bulharsku. Významnú časť bulharského stavebného fondu tvoria tepelne zle izolované budovy postavené pred rokom 1989 v čase, keď ceny energií prísne kontroloval štát. Tieto ceny podľa štatistík uvedených Komisiou odvtedy vzrástli v tomto členskom štáte 25-násobne, takže mnohé domácnosti si diaľkové vykurovanie nemôžu dovoliť.

2. O smernici 2011/83 (druhá a tretia otázka vo veci C-708/17 a všetky otázky vo veci C-725/17)

44. Druhá a tretia otázka položená vo veci C-708/17 a všetky otázky položené vo veci C-725/17 sa v podstate týkajú zlučiteľnosti ustanovení zákona o energetike, ktoré upravujú dodávky tepla do budov v bytovom spoluvlastníctve, so spotrebiteľským právom Únie. Tieto ustanovenia je možné zhrnúť takto.

45. Na pripojenie vnútorného zariadenia budovy v spoluvlastníctve na centralizované zásobovanie teplom je potrebný písomný súhlas spoluvlastníkov zastupujúcich najmenej dve tretiny majiteľov predmetnej budovy.[22] Na toto pripojenie sa uzavrie zmluva[23] a dodávka tepla do budovy sa riadi všeobecnými podmienkami.[24]

46. Pokiaľ je budova pripojená na centralizované zásobovanie teplom, § 153 ods. 1 zákona o energetike stanovuje, že všetci majitelia (alebo nositelia vecného práva typu „usufruit“ alebo užívacie právo) bytov v súkromnom vlastníctve napojených na vnútorné zariadenie sú odberateľmi tepla. Ako takí majú povinnosť prispievať na náklady na teplo spotrebované v budove v súlade s podmienkami a postupmi upravenými v nariadení o diaľkovom vykurovaní. Platí to aj pre takých majiteľov, akými sú pani Dimitrova a pán Dimitrov, ktorí v čase prijatia rozhodnutia o pripojení neboli súčasťou spoločenstva spoluvlastníkov.

47. Každý spoluvlastník sa môže rozhodnúť, že vo svojom byte nebude využívať takto dodanú tepelnú energiu, a môže vypnúť vykurovacie telesá.[25] Podľa § 153 ods. 6 zákona o energetike sú však spoluvlastníci, ktorí prestali používať kúrenie vo svojich bytoch, naďalej povinní hradiť časť nákladov na vykurovanie budovy, konkrétne náklady na teplo odovzdané vnútorným zariadením a tými, ktoré boli použité na vykurovanie spoločných priestorov. Platí to až do odpojenia budovy od centralizovaného zásobovania teplom (teda do vypovedania zmluvy o dodávke diaľkového vykurovania), na ktoré je rovnako potrebný písomný súhlas spoluvlastníkov zastupujúcich najmenej dve tretiny majiteľov dotknutej budovy.[26] Je nesporné, že spoločenstvá spoluvlastníkov budov, ktoré sú predmetom sporov vo veci samej, také rozhodnutie neprijali.

22 § 133 ods. 2 zákona o energetike.

23 § 149a a § 149b zákona o energetike. Podľa týchto ustanovení sa na nákup tepla, o ktorom rozhodnú spoluvlastníci, uzatvorí písomná zmluva s dodávateľom, ktorým je podľa toho, ako to chápem, buď samotný distribútor tepla, ako je to podľa všetkého v sporoch vo veci samej (EVN v meste Plovdiv a Toplofikacjia Sofija v meste Sofia), alebo tretí podnik, ktorý má s týmto distribútorom uzavretú zmluvu na dodávku nakupovanej energie.

24 § 150 zákona o energetike. Tieto všeobecné podmienky vymedzia distribútori, schváli ich správna komisia a musia byť zverejnené aspoň v jednom celoštátnom denníku a v jednom miestnom denníku.

25 Dokonca sa môže uchýliť k radikálnejšiemu riešeniu a vykurovacie telesá odmontovať.

26 § 153 ods. 2 a 3 zákona o energetike.

48. Pani Dimitrova a pán Dimitrov sa spolu s vnútroštátnymi súdmi domnievajú, že táto situácia nie je zlučiteľná so spotrebiteľským právom Únie, predovšetkým s článkom 27 smernice 2011/83. Tvrdia najmä, že zákon o energetike ukladá spoluvlastníkom, ktorí vo svojich bytoch nepoužívajú diaľkové vykurovanie, zaplatiť za „nevyžiadané dodanie“ tohto vykurovania v zmysle tohto ustanovenia. Uvedené ustanovenie však v tomto smere stanovuje zmluvný opravný prostriedok („remedy“): spotrebiteľ je v prípade takého dodania „oslobodený od povinnosti poskytnúť akúkoľvek úhradu“. Pani Dimitrova a pán Dimitrov tak nie sú povinní prispievať na náklady za vykurovanie ich budov.

49. Výhrady pani Dimitrovej a pána Dimitrova sú zamerané na § 153 ods. 1 a 6 zákona o energetike. Na jednej strane namietajú, že podľa prvého uvedeného odseku povinnosť každého spoluvlastníka prispievať na spoločné náklady na kúrenie a teplú vodu nevyplýva z uzatvorenia zmluvy medzi týmto vlastníkom a distribútorom, ale existuje na základe samotnej držby majetkového práva k bytu pripojenému na vnútorné zariadenie. Predovšetkým majitelia, ktorí neboli súčasťou spoločenstva spoluvlastníkov v čase prijatia rozhodnutia o pripojení budovy na systém centralizovaného zásobovania teplom, nikdy „nežiadali“ o diaľkové vykurovanie. Na druhej strane popierajú, že by druhý uvedený odsek nútil spoluvlastníkov, ktorí vo svojich bytoch vypli alebo odstránili vykurovacie telesá, prispievať na náklady na vykurovanie budovy napriek tomu, že týmto konaním jasne prejavili svoju vôľu nepoužívať ústredné kúrenie.

50. Na to, aby som mohol vnútroštátnym súdom poskytnúť užitočnú odpoveď, je podľa môjho názoru vzhľadom na predchádzajúce úvahy potrebné spojiť a preformulovať druhú a tretiu otázku položenú vo veci C-708/17, ako aj všetky otázky položené vo veci C-725/17 do jedinej otázky, či smernica 2011/83 bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v budovách v bytovom spoluvlastníctve napojených na centralizované zásobovanie teplom majú spoluvlastníci povinnosť prispievať na náklady na vykurovanie budovy napriek tomu, že individuálne nepožiadali o dodávku diaľkového vykurovania a ani ak ho vo svojich bytoch nepoužívajú.

51. Skôr než odpoviem na túto otázku, je v zásade potrebné overiť, či sa smernica 2011/83 uplatní v sporoch vo veci samej.[27] V tomto smere pripomínam, že ako stanovuje jej článok 3 ods. 1, táto smernica sa za podmienok a v rozsahu upravenom jej ustanoveniami vzťahuje na „každú zmluvu uzatvorenú medzi obchodníkom a spotrebiteľom“, okrem iného na „zmluvy na dodávky vody, plynu, elektriny alebo ústredného kúrenia vrátane tých, ktoré sú zabezpečované verejnými poskytovateľmi, a to v rozsahu, v akom sa tieto komodity poskytujú na zmluvnom základe“. Okrem toho sa uvedená smernica podľa svojho článku 28 ods. 2 uplatní len na „zmluvy uzavreté po 13. jún[i] 2014“.

52. Nemyslím si však, že by bolo v prejednávanej veci potrebné zaoberať sa touto problematikou do hĺbky. V tomto smere z návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že podľa bulharského práva sa na dodávku vykurovania a teplej úžitkovej vody do budov v spoluvlastníctve zo systému centralizovaného zásobovania teplom uzatvára zmluva, že spoločenstvo vlastníkov nemá právnu subjektivitu[28] a že každý spoluvlastník sa považuje za koncového odberateľa, ktorý musí hradiť náklady za teplo spotrebované v budove.[29] Dá sa teda vychádzať z predpokladu, že na účely smernice 2011/83 skutočne existuje „zmluva o dodávke diaľkového vykurovania“ medzi „obchodníkom“

27 Podľa môjho chápania je to predmet druhej, tretej a ôsmej prejudiciálnej otázky vo veci C-725/17.

28 Pozri tiež v tomto smere návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Kerr (C-25/18, EU:C:2019:86, bod 43).

29 Pozri bod 46 vyššie. V tomto smere chcem poukázať na to, že normotvorca Únie v nedávno prijatej smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2002 z 11. decembra 2018, ktorou sa mení [smernica 2012/27] (Ú. v. EÚ L 328, 2018, s. 210), ktorá ešte nie je účinná, začal rozlišovať medzi „koncovými odberateľmi“ a „konečnými spotrebiteľmi“. „Konečnými spotrebiteľmi“ sú podľa nového článku 10a tejto smernice zavedeného smernicou 2018/2002 najmä fyzické či právnické osoby, ktoré majú v užívaní samostatnú budovu alebo jednotku bytového domu alebo viacúčelovej budovy zásobovanú teplom, chladom alebo teplou úžitkovou vodou z centrálneho zdroja a ktoré nemajú priamy ani individuálny zmluvný vzťah s dodávateľom energie. Naopak, „koncovými odberateľmi“ sú osoby, *ktoré majú priamy vzťah s dodávateľom.*

(dodávateľ/distribútor) a „spotrebiteľom“ (jednotliví spoluvlastníci) a že táto smernica je z časového hľadiska uplatniteľná,[30] pričom nie je potrebné podrobne sa zaoberať týmito aspektmi o to viac, že podľa môjho názoru uvedená smernica zjavne nebráni takej právnej úprave, akou je § 153 ods. 1 a 6 zákona o energetike.

53. V prvom rade v tejto súvislosti pripomínam, že ako stanovuje jej článok 3 ods. 5, smernica 2011/83 „nemá vplyv na vnútroštátne všeobecné zmluvné právo, ako sú predpisy o platnosti, zostavení alebo účinku zmluvy, pokiaľ sa aspekty všeobecného zmluvného práva v tejto smernici neupravujú“[31].

54. Ustanovenia § 153 ods. 1 a 6 zákona o energetike sa však týkajú práve uzatvorenia, platnosti a účinkov zmluvy o dodávke energie vo vzťahu k jednotlivým spoluvlastníkom a podmienok vypovedania tejto zmluvy.[32] V podstate stanovujú, že každý spoluvlastník je zaviazaný voči distribútorovi energie a z tohto dôvodu je povinný prispievať na vykurovacie náklady (až do ukončenia pripojenia na základe súhlasu kvalifikovanej väčšiny spoluvlastníkov). Zhrniem to tak, že pokiaľ nebolo prijaté toto rozhodnutie o ukončení pripojenia, podľa týchto ustanovení existuje *platná a účinná zmluva* medzi pani Dimitrovou a pánom Dimitrovom na jednej strane a distribútormi na druhej strane. Ustanovenia smernice 2011/83 nemôžu tento stav vecí spochybniť, lebo práve uzatváranie, platnosť a účinky zmlúv v zásade nepatria medzi otázky harmonizované touto smernicou.[33] Smernica teda v zásade nestanovuje vecné alebo formálne požiadavky na uzatvorenie a platnosť takej zmluvy alebo na jej zrušenie.[34]

55. Pripúšťam, že samotné konštatovanie obmedzenej povahy harmonizácie uskutočnenej smernicou 2011/83 nepostačuje na poskytnutie odpovede na položenú otázku. Článok 27 tejto smernice týkajúci sa nevyžiadaného dodania totiž do istej miery súvisí s uzatváraním zmluvných vzťahov.[35]

56. V tomto smere pripomínam, že v druhom rade, pokiaľ ide o pojem „nevyžiadané dodanie“, článok 27 smernice 2011/83 odkazuje na prílohu I bod 29 smernice 2005/29.[36] V tomto bode je „nevyžiadané dodanie“ vymedzené ako situácia, keď obchodník žiada spotrebiteľa, najmä aby vykonal okamžité alebo odložené platby za produkty dodané obchodníkom, pričom si ich spotrebiteľ neobjednal. Článok 27 ďalej stanovuje, že absencia odpovede zo strany spotrebiteľa pri takejto nevyžiadanej dodávke nepredstavuje súhlas.[37]

30 Hoci ako zdôrazňuje litovská vláda, vo vzťahu k skutkovým okolnostiam sporov vo veci samej je to nanajvýš neisté.

31 Pozri tiež v tomto zmysle odôvodnenie 14 smernice 2011/83. Rovnako článok 3 ods. 2 smernice 2005/29 stanovuje, že sa táto posledná smernica nedotýka zmluvného práva, najmä pravidiel o platnosti, uzavieraní alebo účinkoch zmluvy.

32 Je zrejmé, že § 153 ods. 1 a 6 zákona o energetike nie je v pravom slova zmysle „všeobecným ustanovením“ zmluvného práva v zmysle ustanovení všeobecného práva uplatniteľných na všetky typy zmlúv. Domnievam sa, že táto výhrada je v pozadí prvej prejudiciálnej otázky položenej vo veci C-725/17. Na účely vylúčenia upraveného v článku 3 ods. 5 smernice 2011/83 však všeobecná či špeciálna povaha ustanovenia nie je natoľko dôležitá ako jeho predmet: pokiaľ sa vnútroštátne ustanovenie týka otázky, ktorá svojou povahou patrí do zmluvného práva (uzatváranie, platnosť, dôvod, predmet, atď.), v zásade nie je v pôsobnosti tejto smernice.

33 V tomto smere pripomínam, že v návrhu smernica Európskeho parlamentu a Rady o právach spotrebiteľov [KOM (2008) 0614 v konečnom znení] Komisia navrhla úplnú harmonizáciu práva spotrebiteľských zmlúv. Normotvorca Únie nakoniec prijal omnoho obmedzenejšiu harmonizáciu zameranú na určité osobitné zmluvy a špecifické otázky: zavedenie všeobecnej informačnej povinnosti, revízia a zjednotenie informačnej povinnosti a práva na odstúpenie od zmluvy uzatvorenej na diaľku a mimo prevádzkových priestorov, atď.

34 Ustanovenia, na ktoré sa odvoláva Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia) v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, tento výklad nespochybňujú. V tomto smere článok 5 ods. 1 písm. f) smernice 2011/83 neupravuje otázku prerušenia zmluvného vzťahu, ale len povinnosť obchodníka poskytnúť spotrebiteľovi *informácie* o podmienkach vypovedania zmluvy stanovených vo vnútroštátnom práve. Rovnako článok 7 ods. 1 a článok 8 ods. 1 smernice 2011/83 okrem toho, že sa vzťahujú na zmluvy uzatvorené mimo prevádzkových priestorov a zmluvy uzatvorené na diaľku, a teda nie na zmluvy na dodávku diaľkového vykurovania, upravujú len *podobu, v akej majú byť tieto informácie poskytnuté*.

35 Z toho vyplýva spresnenie uvedené v článku 3 ods. 5 smernice 2011/83, podľa ktorého smernica nemá vplyv na vnútroštátne všeobecné zmluvné právo, „pokiaľ“ sa aspekty všeobecného zmluvného práva v tejto smernici neupravujú.

36 Podľa môjho názoru teda nie je potrebné vyjadriť sa osobitne k smernici 2005/29, ako žiada Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad) vo svojej tretej otázke. Domnievam sa totiž, že tá je položená na účely uplatnenia opravného prostriedku („remedy“) v zmysle článku 27 smernice 2011/83.

37 Článok 27 smernice 2011/83 bol v obdobnom znení prebratý do § 62 zakon za zaštita na potrebitelite (zákon o ochrane spotrebiteľov) (DV č. 99 z 9. decembra 2005).

57. V práve Únie bolo v súvislosti s nevyžiadaným dodaním pôvodne prijaté ustanovenie smernice 97/7/ES o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku,[38] ktorá bola nahradená smernicou 2011/83. Cieľom bol boj proti postupu, ktorý spočíval v tom, že obchodník zaslal spotrebiteľovi určitý výrobok s uvedením, že ak ho v určitej lehote nezašle späť, obchodník bude vychádzať z toho, že jeho ponuka bola prijatá, a bude od spotrebiteľa požadovať úhradu ceny – inými slovami, išlo o *vynútenie súhlasu* spotrebiteľa s nákupom. Článok 27 smernice 2011/83 tým, že spotrebiteľa oslobodzuje od akejkoľvek povinnosti úhrady v prípade nevyžiadaného dodania a stanovuje, že absencia odpovede spotrebiteľa nepredstavuje súhlas, *zakazuje právoplatné uzatvorenie zmluvy na základe takého postupu*. V tomto smere uvedené ustanovenie harmonizuje vnútroštátne zmluvné právo.[39]

58. Je však pravda, že jednou zo základných podmienok kvalifikácie nevyžiadaného dodania v zmysle článku 27 smernice 2011/83 je skutočnosť, že spotrebiteľ si dotknutú dodávku vopred a výslovne nevyžiadal. Okrem toho cieľom tohto ustanovenia je zabrániť *obchodníkovi* v tom, aby spotrebiteľovi nanútil zmluvný vzťah.

59. V prejednávanej veci sa však na jednej strane sporná dodávka energie neuskutočnila z iniciatívy obchodníka, ale v súlade s predpismi bulharského zákonodarcu. Podľa zákona o energetike distribučná spoločnosť je povinná pripojiť odberateľov, ktorí o to požiadajú, na centralizované zásobovanie teplom[40] a zásobovať pripojené budovy tepelnou energiou. Silno pochybujem o tom, že by bolo možné vychádzať z toho, že dodávka uskutočnená na základe povinnosti upravenej v zákone alebo v inom právnom predpise sa dá považovať za „nevyžiadané dodanie“ v zmysle článku 27 smernice 2011/83.[41]

60. Na druhej strane a v každom prípade dodávky kúrenia vyplývajú z *predchádzajúcej výslovnej žiadosti*. Každý spoluvlastník je zaviazaný voči distribútorovi, keďže ich kvalifikovaná väčšina vyjadrila výslovný písomný súhlas s touto dodávkou. Pani Dimitrova a pán Dimitrov v skutočnosti spochybňujú fakt, že určitá väčšina spoluvlastníkov môže zaviazať všetkých spoluvlastníkov (vrátane osôb, ktoré sa stali majiteľmi až následne) a že na vypovedanie dodávok tepla je potrebná tá istá väčšina v budove.

61. § 153 ods. 1 a 6 zákona o energetike zďaleka nezavádza nevyžiadané dodanie, ale upravuje komplexnú „skupinovú situáciu“, spoločenstvá vlastníkov nehnuteľného majetku. V tomto smere pripomínam, že budovy, ktoré podliehajú štatútu spoločenstva vlastníkov, akými sú budovy, ktoré sú predmetom sporov vo veci samej, obsahujú súkromné priestory, na ktoré sa vzťahuje výhradné majetkové právo, a spoločné priestory, pre ktoré platí režim núteného podielového spoluvlastníctva, pri ktorom každý spoluvlastník musí vlastniť určitý podiel. Tieto spoločné priestory sú v zásade neoddeliteľné a určené na používanie a úžitok všetkých, a teda podliehajú správe organizovanej na základe rozhodnutí prijímaných určitou väčšinou spoluvlastníkov.[42] Taký režim je nevyhnutný na efektívne spravovanie týchto spoločných priestorov: pravidlo jednomyseľnosti by spravovanie znemožnilo.

38 Smernica Európskeho Parlamentu a Rady z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku (Ú. v. ES L 144, 1997, s. 19; Mim. vyd. 15/003, s. 319). Išlo o článok 9 tejto smernice.

39 Napokon ako som uviedol v bode 48 vyššie, uvedený článok poskytuje spotrebiteľovi zmluvný opravný prostriedok („remedy“).

40 Pozri § 133 ods. 1 zákona o energetike.

41 Iste, vyvoláva to nevídanú otázku, či je možné namietať zákaz nevyžiadaného dodania upravený v článku 27 smernice 2011/83 vo vzťahu k vnútroštátnym zákonodarcom, t. j. či by mohli mať povinnosť neuviesť obchodníkov do situácie, v ktorej by boli nútení vynucovať si také dodávky od spotrebiteľov. V prejednávanej veci však nie je potrebné podrobne sa zaoberať touto otázkou.

42 V Bulharsku upravuje právne vzťahy spojené s vlastníctvom nehnuteľností zakon za sobstvenostta (zákon o vlastníctve). Zakon za upravlenie na etažnata sobstvenost (zákon o spravovaní budov v bytovom spoluvlastníctve) vymedzuje aj práva a povinnosti majiteľov, používateľov a obyvateľov v rámci spravovania majetku v spoluvlastníctve. Jeho § 10 stanovuje, že riadiacimi orgánmi sú valné zhromaždenie a správna rada.

62. Vnútorné zariadenie na vykurovanie a rozvod teplej vody je pritom takouto spoločnou časťou spoluvlastníctva.[43] Dodávky kúrenia a teplej úžitkovej vody do budovy, keďže je potrebné používanie tohto vnútorného zariadenia, sú teda záležitosťou celého spoločenstva spoluvlastníkov. „Dopyt“ po diaľkovom vykurovaní je logicky založený na rozhodnutí tohto spoločenstva.[44]

63. Navyše po prijatí tohto rozhodnutia je rovnako logické, že každý spoluvlastník má povinnosť prispievať na náklady zodpovedajúce stratám vnútorného zariadenia a na teplo spotrebované v ďalších spoločných priestoroch budovy: ako podielový spoluvlastník týchto priestorov je zároveň „spotrebiteľom“ tohto tepla.[45] V tomto smere je nepodstatné, že si chce vykurovanie svojho bytu zabezpečiť vlastnými prostriedkami a nevyužívať spoločné vykurovanie, že priestory neobýva alebo že dal zo svojho bytu odstrániť vykurovacie telesá.[46]

64. To isté platí pre majiteľov, ktorí vstúpili do spoločenstva spoluvlastníkov po prijatí rozhodnutia o pripojení budovy na diaľkové vykurovanie. Zásada, podľa ktorej sú noví spoluvlastníci viazaní rozhodnutiami prijatými spoločenstvom spoluvlastníkov vrátane rozhodnutia o pripojení na diaľkové vykurovanie, má zabezpečiť stabilitu spoločenstva spoluvlastníkov – bez nej by bolo akékoľvek rozhodnutie spochybnené pri každom prevode vlastníctva v budove. Napokon všetky osoby, ktoré si kúpia byt, sú upovedomené o tom, že dotknutá budova je napojená na centralizované zásobovanie teplom a že určité náklady sú spojené so spoločnými priestormi, ktoré nadobudnú spolu s týmto bytom.[47] Okrem toho všeobecné podmienky platné pre diaľkové vykurovanie sú verejne známe.[48]

65. V tomto smere nie je možné z článku 27 smernice 2011/83 vyvodiť, ako to podľa všetkého robia pani Dimitrova a pán Dimitrov, že spotrebiteľ musí vždy *osobne súhlasiť* s dodaním každého tovaru alebo s poskytnutím každej služby a že musí mať možnosť *osobne* zrušiť zmluvu o tejto dodávke tovaru alebo o poskytnutí tejto služby. Domnievam sa, že smernica 2011/83 nebráni tomu, aby v určitých komplexných situáciách, v ktorých ide o istú formu spoločenstva spotrebiteľov a tovar alebo službu, ktoré im je kolektívne dodané alebo poskytnuté, *súhlas poskytnutý jednými bol záväzný pre druhých*[49] *vrátane nových členov tohto spoločenstva* za podmienok stanovených vnútroštátnym právom členských štátov. Táto smernica alebo právo Únie vo všeobecnosti jednoducho tieto osobitné otázky neupravujú.

66. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na druhú a tretiu otázku položenú vo veci C-708/17 a na všetky otázky položené vo veci C-725/17 tak, že smernica 2011/83 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že v budovách v bytovom spoluvlastníctve napojených na centralizované zásobovanie teplom majú spoluvlastníci povinnosť prispievať na náklady na vykurovanie budovy napriek tomu, že individuálne nepožiadali o dodávku diaľkového vykurovania a ani ak ho vo svojich bytoch nepoužívajú.

43 § 140 ods. 3 zákona o energetike. Rovnaké ustanovenie sa nachádza v zákone o vlastníctve a v zákone o spravovaní budov v bytovom spoluvlastníctve.

44 To isté platí pre všetkých dodávateľov pôsobiacich v spoločných priestoroch. Môže ísť o dodávateľa zabezpečujúceho opravy a údržbu vnútorného zariadenia, záhradníka starajúceho sa o spoločný priestor, atď. V tejto oblasti je obvyklé, že každý spoluvlastník musí využívať služby dodávateľov určených spoločenstvom spoluvlastníkov a hradiť určitú časť spoločných nákladov na tieto služby. Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Kerr (C-25/18, EU:C:2019:86, bod 43).

45 Chcem poukázať na to, že Konstitucionen săd (Ústavný súd, Bulharsko) rozsudkom č. 5 z 22. apríla 2010 vydaným v ústavnej veci č. 15 z roku 2009, ako aj Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd, Bulharsko) výkladovým rozsudkom č. 2/2016 z 25. mája 2017 na základe podobných dôvodov rozhodli, že neexistuje rozpor medzi § 153 ods. 1 a 6 zákona o energetike a § 62 zákona o ochrane spotrebiteľov, ktorý zakazuje nevyžiadané dodanie.

46 Okrem toho časť tohto tepla preniká do jeho bytu. Pozri bod 85 nižšie.

47 Pozri v tomto zmysle rozsudok Konstitucionen săd (Ústavný súd) č. 5 z 22. apríla 2010.

48 Pozri poznámku pod čiarou 24 vyššie. Navyše ako uviedla Komisia na pojednávaní, spoluvlastník za určitých okolností môže požiadať valné zhromaždenie o prehodnotenie otázky pripojenia budovy na diaľkovú vykurovaciu sústavu a súdne napadnúť prípadné rozhodnutie valného zhromaždenia.

49 V tomto smere teda nie je dôležité, či je „spotrebiteľom“ požadovanej služby alebo výrobku v zmysle smernice 2011/83 skupina ako celok (v tomto prípade spoločenstvo spoluvlastníkov) alebo každá z osôb, ktoré ju tvoria (každý spoluvlastník).

3. O smerniciach o energetickej účinnosti (prvá otázka vo veci C-708/17)

67. Prvá otázka, ktorú položil Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad) vo veci C-708/17, sa týka metódy, pomocou ktorej sa medzi spoluvlastníkov budov napojených na centralizované zásobovanie teplom rozdelia náklady na teplo spotrebované touto budovou. V znení otázky sa spomína smernica 2006/32. Keďže sa však pohľadávka napadnutá pani Dimitrovou týka tepla dodaného od 1. novembra 2012 do 30. apríla 2015 [50] a táto smernica bola od 5. júna 2014 nahradená smernicou 2012/27, je potrebné odpovedať na otázku z hľadiska oboch smerníc. [51]

68. Ako som uviedol v bode 40 vyššie, podľa bulharskej právnej úpravy sa náklady na teplo odovzdané vnútorným zariadením (teda, pripomínam, strát vnútornej rozvodnej sústavy) rozdelia medzi spoluvlastníkov pomerne k vykurovanému objemu ich bytov.

69. Pani Dimitrova tvrdí, že toto pravidlo rozpočítania nákladov nie je v súlade s požiadavkami článku 13 ods. 2 smernice 2006/32, ktorý bol nahradený článkom 10 ods. 1 a prílohou VII bodom 1.1 smernice 2012/27.

70. V tomto smere článok 13 ods. 2 smernice 2006/32 ukladal členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby bolo vyúčtovanie zasielané koncovým odberateľom energie podľa potreby najmä „založené na skutočnej spotrebe“. V článku 10 ods. 1 a v prílohe VII bode 1.1 smernice 2012/27 je táto povinnosť zopakovaná so spresnením, že členské štáty si ju musia splniť najneskôr do 31. decembra 2014 pre všetky odvetvia, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, pokiaľ je to technicky možné a ekonomicky opodstatnené. [52]

71. Podľa pani Dimitrovej má však pravidlo rozpočítania nákladov na teplo odovzdané vnútorným zariadením stanovené nariadením o diaľkovom vykurovaní za následok to, že suma fakturovaná spoluvlastníkom za teplo nezávisí od množstva tepelnej energie potenciálne alebo skutočne odovzdanej (alebo skôr stratenej) vnútorným zariadením v ich bytoch – a teda „skutočne spotrebovanej“ jednotlivými spoluvlastníkmi. [53] Javí sa, že Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad) súhlasí s týmto názorom.

72. Uvedený súd sa teda Súdneho dvora v podstate pýta, či článok 13 ods. 2 smernice 2006/32, ako aj článok 10 ods. 1 a príloha VII bod 1.1 smernice 2012/27 bránia podobnému pravidlu rozpočítania nákladov. Ďalej sa pýta, či odpoveď na túto otázku závisí od toho, či je alebo nie je technicky možné určiť množstvo tepla skutočne odovzdané vnútorným zariadením v každom byte.

50 Rovnako sporná pohľadávka vo veci C-725/17 sa týka tepla dodaného od 1. mája 2014 do 30. apríla 2016. Hoci sa však Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia) Súdneho dvora nepýta na výklad smerníc v oblasti energetickej účinnosti, odpoveď týkajúca sa tejto problematiky môže byť užitočná aj na vyriešenie tohto sporu.

51 Pozri bod 9 vyššie. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že nové pravidlo práva Únie sa musí okrem výnimočných prípadov bezodkladne uplatniť na budúce právne účinky situácie, ktorá vznikla za účinnosti predchádzajúceho pravidla [pozri najmä rozsudok z 10. júna 2010, Bruno a i. (C-395/08 a C-396/08, EU:C:2010:329, bod 53, ako aj citovaná judikatúra)]. Z časového hľadiska sa teda na spory vo veci samej uplatnia obe smernice, smernica 2006/32, aj smernica 2012/27: prvá na teplo spotrebované do 5. júna 2014 a druhá na teplo spotrebované od tohto dátumu.

52 Článok 10 ods. 1 smernice 2012/27 spresňuje, že toto ustanovenie sa nevzťahuje na koncových odberateľov, ktorí majú inteligentné meracie zariadenia v zmysle smerníc 2009/72 a 2009/73, ktoré sa týkajú elektriny a zemného plynu. Toto spresnenie sa teda nevzťahuje na dodávanie tepla.

53 Pani Dimitrova tvrdí, že je možné uskutočniť presný odhad tepla odovzdaného vnútorným zariadením v každom byte tak, že sa v jednotlivých prípadoch určí, či stúpačky tohto zariadenia skutočne prechádzajú dotknutým bytom, a prípadne na základe technických vlastností potrubia prechádzajúceho týmto bytom, najmä jeho izolácie (ktorá môže zabrániť akémukoľvek prenosu tepla) a jeho výhrevnej plochy (čím je povrch potrubia väčší najmä vzhľadom na jeho priemer, tým je vyššie množstvo odovzdaného tepla).

73. Podľa môjho názoru treba na tieto otázky odpovedať záporne. V tomto smere považujem za potrebné vrátiť sa po prvé k podmienkam, za ktorých sa má zaviesť vyúčtovanie na základe skutočnej spotreby, a k technikám, na ktorých je založené, pokiaľ ide o dodávky tepla do budov v bytovom spoluvlastníctve napojenom na centralizované zásobovanie teplom (po prvé), a následne v súvislosti so situáciami, v ktorých musí byť zavedený tento spôsob vyúčtovania, k rozsahu tejto povinnosti (po druhé).

74. Po prvé ako som už pripomenul, článok 13 ods. 2 smernice 2006/32 ukladal členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby bolo vyúčtovanie energií koncovým odberateľom „podľa potreby“ založené na skutočnej spotrebe. V článku 10 ods. 1 a v prílohe VII bode 1.1 smernice 2012/27 je zas uvedené, že takéto vyúčtovanie sa má zaviesť, „ak je to technicky možné a ekonomicky opodstatnené“. Tieto podmienky treba podľa môjho názoru chápať z hľadiska ustanovení o meraní spotreby energie uvedených v článku 13 ods. 1 smernice 2006/32 a v článku 9 smernice 2012/27.

75. V tomto smere článok 13 ods. 1 smernice 2006/32 a článok 9 ods. 1 smernice 2012/27 v takmer identickom znení stanovujú, že koncovým odberateľom energie majú byť poskytnuté individuálne meracie zariadenia, ktoré presne zobrazujú skutočnú spotrebu. Stupeň tejto požiadavky v danej oblasti sa líši v závislosti od typu dotknutej budovy: inštalovanie meracích zariadení je povinné v nových budovách alebo pri uskutočnení rozsiahlej renovácie, zatiaľ čo v existujúcich budovách je inštalácia podmienená tým, že musí byť technicky možná, finančne rozumná a primeraná vzhľadom na možné úspory energie.[54]

76. Normotvorca Únie v článku 9 ods. 3 smernice 2012/27 objasnil[55] spôsob zavádzania tohto merania spotreby tepla, chladu a teplej úžitkovej vody najmä v budovách v bytovom spoluvlastníctve napojených na centralizované zásobovanie teplom.

77. Toto ustanovenie tak stanovuje, že v podobných budovách musí byť musí byť meradlo tepla alebo teplej vody nainštalované pri výmenníku tepla alebo na odbernom mieste.[56] Na druhej strane musia členské štáty zabezpečiť, aby boli do 31. decembra 2016 nainštalované individuálne meradlá spotreby tepla, chladu alebo teplej vody pre každú jednotku „v prípade, že je to technicky možné a nákladovo efektívne“. Ak to nie je technicky možné ani nákladovo efektívne, použijú sa individuálne pomerové rozdeľovače vykurovacích nákladov,[57] ktoré merajú spotrebu tepla na každom vykurovacom telese, „pokiaľ dotknutý členský štát nepreukáže, že inštalácia takýchto pomerových rozdeľovačov vykurovacích nákladov by nebola nákladovo efektívna“[58]. V takých prípadoch sa môžu zvážiť alternatívne nákladovo efektívne spôsoby merania spotreby tepla.

54 Ide o to, že sa má zohľadniť konfigurácia existujúcich budov a dosiahnuť nákladová efektívnosť. Treba najmä posúdiť, či sú náklady na úpravy zariadení v existujúcich a predovšetkým starých budovách, ktoré sú nevyhnutné na zavedenie individuálneho merania spotreby, primerané úsporám energie, ktoré sa dajú dosiahnuť vďaka tomuto meraniu. Pozri odôvodnenie 30 smernice 2012/27, ako aj ROBINSON, S., VOGT, G.: *Guidelines on good practice in cost-effective cost allocation and billing of individual consumption of heating, cooling and domestic hot water in multi-apartment and multi-purpose buildings, Support for the implementation of Articles 9-11 of Directive 2012/27/EU on energy efficiency with respect to thermal energy supplied from collective systems*. Empirica GmbH, Bonn, december 2016.

55 Pozri odôvodnenia 32 a 33 smernice 2012/27.

56 Teda na úrovni rozvádzača (pozri poznámku pod čiarou 17 vyššie).

57 Pomerový rozdeľovač vykurovacích nákladov na rozdiel od merača tepla nemeria skutočne dodané množstvo tepla do bytu, ale poskytuje len jeho reprezentatívne množstvo tým, že zobrazuje v čase rozdiel medzi teplotou bodu na povrchu vykurovacieho telesa, na ktorom je pripevnený, a teplotou okolitej miestnosti.

58 Ako som už uviedol, cieľom týchto podmienok uskutočniteľnosti a efektívnosti je zohľadniť existujúce zariadenia a náklady na ich prípadné úpravy. Inštalácia individuálnych meracích zariadení by si tak v určitých prípadoch vyžadovala výmenu celého vnútorného zariadenia budovy, keďže také merače nie je možné inštalovať najmä v rozvodných sústavách s vertikálnymi stúpačkami. V takých budovách je možné namiesto toho inštalovať pomerové rozdeľovače na každé vykurovacie teleso. Podobné rozdeľovače však nemožno inštalovať v budovách s vykurovaním bez vykurovacích telies alebo bez povrchu výmenníka tepla, na ktorý by sa mohli umiestniť. V každom prípade inštalácia nástrojov na určovanie individuálnej spotreby nie je užitočná v budovách, ktorých obyvatelia nemajú kontrolu nad svojimi vykurovacími telesami. Pozri odôvodnenia 28 a 29 smernice 2012/27, ako aj ROBINSON, S., VOGT, G.: c. d.

78. Z toho vyplýva, že pokiaľ ide o dodávky tepla do budov v bytovom spoluvlastníctve napojených na centralizované zásobovanie teplom, vyúčtovanie na základe skutočnej spotreby v zmysle článku 13 ods. 2 smernice 2006/32 a článku 10 ods. 1 smernice 2012/27 musí byť zavedené pre obyvateľov budov vybavených nástrojmi na určenie tejto spotreby za podmienok stanovených v článku 13 ods. 1 smernice 2006/32 a v článku 9 ods. 1 a 3 smernice 2012/27. Tento spôsob vyúčtovania je založený na meraní pomocou individuálnych meračov tepla alebo v prípade ich neexistencie na údajoch z pomerových rozdeľovačov vykurovacích nákladov umiestnených v súkromných priestoroch. [59]

79. V prejednávanej veci je nesporné, že také nástroje boli nainštalované v bytoch pani Dimitrovej a pána Dimitrova. [60] Energia im teda musí byť vyúčtovaná na základe skutočnej spotreby tepla. [61]

80. Po druhé sa však domnievam, že článok 13 ods. 2 smernice 2006/32 ani článok 10 ods. 1 smernice 2012/27 nestanovuje, že keď musí byť zavedený tento spôsob vyúčtovania, vyúčtovanie tepelnej energie koncovým odberateľom závisí *len* od skutočnej spotreby.

81. Na rozdiel od tvrdení pani Dimitrovej totiž tieto ustanovenia nezavádzajú zásadu, podľa ktorej má každý koncový odberateľ energie platiť len za to, čo skutočne spotreboval. V ich znení sa len uvádza, že vyúčtovanie musí byť „založené na“ skutočnej spotrebe. Túto požiadavku treba podľa môjho názoru chápať z hľadiska cieľov týchto smerníc a genézy ich ustanovení.

82. V tomto smere pripomínam, že cieľom smerníc 2006/32 a 2012/27 je najmä zlepšenie energetickej účinnosti v Únii vo fáze konečnej spotreby. [62] Sú súčasťou línie dvoch odporúčaní Rady [63] a prvej smernice, [64] ktoré sa usilujú presadiť v súvislosti s rozdeľovaním nákladov na vykurovanie, chladenie a teplú úžitkovú vodu v budovách v bytovom spoluvlastníctve vybavených spoločnými systémami pravidlá zohľadňujúce skutočnú spotrebu jednotlivých obyvateľov. Zavedenie vzájomného vzťahu medzi skutočnou individuálnou spotrebou a vyúčtovaním totiž motivuje k energeticky efektívnemu správaniu [65] zameranému na zníženie spotreby, a teda aj fakturovanej sumy.

83. Vyúčtovanie na základe skutočnej spotreby upravené v článku 13 ods. 2 smernice 2006/32 a v článku 10 ods. 1 smernice 2012/27 teda nie je samoúčelné: cieľom tohto spôsobu vyúčtovania je motivovať obyvateľov budov v bytovom spoluvlastníctve k energeticky efektívnemu správaniu, aby sa dosiahli úspory energie vo fáze konečnej spotreby. Taký cieľ znamená, že *časť* vyúčtovania tepelnej energie pre koncových odberateľov má závisieť od ich skutočnej spotreby, ktorá zodpovedá používaniu vykurovacích telies v ich bytoch, t. j. od ich individuálneho správania. [66]

59 Potvrdzuje to nová smernica 2018/2002, ktorou bol do smernice 2012/27 vložený článok 10a, ktorý sa špecificky týka vyúčtovania spotreby tepla, chladu a teplej úžitkovej vody a v odseku 1 stanovuje: „*V prípade, že meradlá alebo pomerové rozdeľovače vykurovacích nákladov sú nainštalované*, členské štáty zabezpečia, aby informácie o vyúčtovaní a spotrebe boli… založené na skutočnej spotrebe *alebo na odpočte pomerového rozdeľovača vykurovacích nákladov*“. (Kurzívou zvýraznil generálny advokát.)

60 Z návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že v byte pani Dimitrovej sa nachádza „merač tepla“, zatiaľ čo v byte pána Dimitrova sú inštalované pomerové rozdeľovače.

61 V prejednávanej veci nie je potrebné rozhodnúť o otázke presného dátumu, ku ktorému sa stalo vyúčtovanie na základe skutočnej spotreby povinným v ich budovách v zmysle práva Únie.

62 Pozri odôvodnenia 1 až 3 a 32 smernice 2006/32 a odôvodnenia 2 a 60 smernice 2012/27.

63 Odporúčanie Rady 76/493/EHS zo 4. mája 1976 o rozumnom využívaní energie vykurovacími zariadeniami existujúcich budov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 140, 1976, s. 12) a odporúčanie Rady 77/712/EHS z 25. októbra 1977 o nastavení vykurovania, ohreve teplej úžitkovej vody a meraní množstva tepla v nových budovách [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 295, 1977, s. 1).

64 Smernica Rady 93/76/EHS z 13. septembra 1993 na obmedzenie emisií oxidu uhličitého prostredníctvom zlepšenia energetickej účinnosti (*SAVE*) (Ú. v. ES L 237, 1993, s. 28; Mim. vyd. 12/001, s. 163).

65 Napríklad neotvárať okná s cieľom vyvetrať a zároveň nechať vykurovacie telesá zapnuté, znížiť teplotu v miestnostiach, najmä v tých, ktoré nie sú obývané, alebo počas noci, atď. Pozri odôvodnenie 29 smernice 2006/32 a odôvodnenia 30 až 33 smernice 2012/27.

66 Smernica 93/76 tak stanovovala, že vyúčtovanie energií sa má uskutočniť „úmerne“ na základe skutočnej spotreby (pozri jedenáste odôvodnenie a článok 3 tejto smernice).

84. Naopak, rozdelenie *celého množstva* tepla spotrebovaného v budove medzi jednotlivých spoluvlastníkov na základe údajov z odpočtu individuálnych meračov alebo pomerových rozdeľovačov v ich bytoch by však išlo nad rámec sledovaného cieľa spočívajúceho v úspore energie. Také pravidlo rozpočítania nákladov by bolo najmä *nespravodlivé a* z dlhodobého hľadiska by mohlo *narušiť dosiahnutie tohto cieľa*.

85. Ako totiž *na jednej strane* zdôraznili Toplofikacija Sofija, EVN, litovská vláda a Komisia, jednotlivé byty v budovách v bytovom spoluvlastníctve nie sú z tepelného hľadiska nezávislé. Teplo do istej miery prechádza stenami susedných bytov z miestností s vyššou teplotou do miestností s nižšou teplotou, takže individuálna spotreba každého je ovplyvnená vykurovacím správaním ostatných.[67] Rozdelenie nákladov na teplo založené len na individuálnej spotrebe by teda mohlo podnietiť niektorých obyvateľov, ktorých byty sa nachádzajú napríklad v strede budovy, k vypnutiu vykurovacích telies počas celej vykurovacej sezóny, v dôsledku čoho by boli závislí výlučne od tepla zo susedných bytov a obyvateľom týchto bytov by to spôsobilo dodatočné náklady.

86. Okrem toho individuálna spotreba v bytoch závisí od ich umiestnenia v budove. V tomto smere môžu byť určité byty prirodzene chladnejšie a potrebujú viac tepelnej energie na dosiahnutie rovnakej teploty ako iné byty s rovnakým objemom z dôvodu svojho nevýhodného umiestnenia – napríklad byty na najvyššom poschodí, na prvom poschodí nad garážou, vstupnou halou alebo iným nevykurovaným priestorom, v rohu budovy alebo byty obrátené na sever. Bolo by teda nespravodlivé rozdeliť teplo spotrebované v budove v bytovom spoluvlastníctve len na základe individuálnej spotreby.

87. *Na druhej strane*, keby vyúčtovanie v plnom rozsahu záviselo od individuálnej spotreby energie, mohlo by to skomplikovať prijatie opatrení na zlepšenie celkovej energetickej účinnosti budovy, akým je rozsiahla renovácia, a dosiahnutie významných úspor energie z dlhodobého hľadiska. Na podobné opatrenia je totiž vo všeobecnosti potrebné rozhodnutie zhromaždenia spoluvlastníkov. Spôsob rozdelenia nákladov na vykurovanie medzi nich má však priamy vplyv na motiváciu jednotlivých spoluvlastníkov na prijatie takého rozhodnutia a na znášanie nákladov na takúto renováciu. Rozdelenie založené výlučne alebo v prílišnej miere na individuálnej spotrebe podnieti obyvateľov v priaznivej energetickej situácii – ktorých byt je napríklad ideálne umiestnený v strede budovy, využíva teplo zo susedných bytov a má malé straty tepla smerom von – k tomu, aby sa nevydali touto cestou, na rozdiel od majiteľov menej energeticky hospodárnych bytov, ktorí by sa tak mohli ocitnúť v menšine.[68]

88. Ako teda zdôrazňuje Komisia, EVN a Toplofikacija Sofija, v členských štátoch je obvyklé, že vyúčtovanie vykurovania v budovách v bytovom spoluvlastníctve napojené na centralizované zásobovanie teplom obsahuje *premenlivú časť* závisiacu od nameranej skutočnej spotreby alebo od odpočtu pomerových rozdeľovačov v súkromných priestoroch a *pevnú časť* pridelenú jednotlivým spoluvlastníkom podľa kritérií nezávislých od týchto údajov. Pevná časť tak odráža skutočnosť, že časť kúrenia spotrebovaného v budove *nezávisí od individuálneho správania jednotlivých obyvateľov*. Platí to nielen pre už spomenuté presuny tepla, ale práve aj pre *teplo odovzdané vnútorným zariadením*, o ktoré ide v prejednávaných veciach (alebo teplo spotrebované v spoločných priestoroch).

67 Podľa spoločnosti EVN časť vyúčtovania v zmysle zákona o energetike, ktorá zodpovedá teplu odovzdanému vnútorným zariadením, zahŕňa nielen straty vnútorného zariadenia *stricto sensu*, ale aj všeobecnejšie presuny tepla v rámci budovy.

68 Pozri ROBINSON, S., VOGT, G.: c. d., s. 31. Bolo by to tiež v rozpore s duchom článku 19 ods. 1 písm. a) smernice 2012/27, z ktorého vyplýva, že členské štáty prijmú primerané opatrenia na odstránenie prekážok energetickej efektívnosti, pokiaľ ide o „rozdelenie stimulov… medzi vlastníkov s cieľom zabezpečiť, aby tieto subjekty neboli odrádzané od uskutočňovania investícií na zlepšenie efektívnosti, ktoré by inak uskutočnili, z dôvodu, že nebudú môcť individuálne získať všetky prínosy, alebo tým, že neexistujú pravidlá na rozdelenie nákladov a prínosov medzi tieto subjekty, a to vrátane vnútroštátnych pravidiel a opatrení, ktorými sa upravujú rozhodovacie postupy, ak má budova viacerých vlastníkov“.

89. V tejto súvislosti článok 9 ods. 3 tretí pododsek smernice 2012/27 stanovuje, že pre tieto budovy členské štáty *môžu* zaviesť transparentné pravidlá pre rozdelenie nákladov na spotrebu tepla alebo teplej vody s cieľom zabezpečiť transparentnosť a presnosť vyúčtovania individuálnej spotreby. Toto ustanovenie ďalej stanovuje, že v *príslušných prípadoch* tieto pravidlá zahŕňajú usmernenia týkajúce sa spôsobu, ako rozdeliť náklady na teplo a/alebo teplú vodu, ktoré sa spotrebujú na a) teplú úžitkovú vodu, b) teplo vyžarované zo zariadenia budovy a na účely vykurovania spoločných priestorov (ak sú schodiská a chodby vybavené vykurovacími telesami) a c) účely vykurovania bytov.

90. Ako vyplýva z tohto ustanovenia, zavedenie takých pravidiel rozpočítania nákladov je nepovinné.[69] Členské štáty tak môžu stanoviť podobné pravidlá alebo ponechať rozhodnutie o úrovni pevnej časti a pohyblivej časti na zmluvnej voľnosti spoločenstiev spoluvlastníkov, alebo prijať všeobecný rámec, v rámci ktorého budú mať tieto spoločenstvá manévrovací priestor.

91. Okrem toho pokiaľ ide o obsah týchto prípadných pravidiel, ako zdôraznili EVN, Toplofikacija Sofija a litovská vláda, článok 9 ods. 3 smernice 2012/27 ponecháva jednotlivým členských štátom možnosť voľby za predpokladu, že prijaté pravidlá budú „transparentné“. Členské štáty tak majú rozsiahlu právomoc voľnej úvahy. Bulharsko si tak zvolilo rozpočítanie nákladov na základe rozdelenia na spotrebu v súkromných priestoroch meranú pomocou meračov alebo pomerových rozdeľovačov a na pevnú časť zahŕňajúcu samostatne teplo v spoločných priestoroch a teplo odovzdané vnútorným zariadením rozdelené podľa vykurovaného objemu jednotlivých bytov. Naopak, väčšina členských štátov si zvolila metódu spočívajúcu v tom, že určité percento spotreby celej budovy (napríklad 30 %) sa rozdelí medzi spoluvlastníkov na základe takého kritéria, akým je objem alebo rozloha jednotlivých bytov (bez rozlišovania medzi teplom odovzdaným v spoločných priestoroch a teplom odovzdaným vnútorným zariadením), zatiaľ čo zvyšné percento závisí od odpočtu meračov alebo pomerových rozdeľovačov. Tieto odlišné metódy sú podľa môjho názoru zlučiteľné so smernicami 2006/32 a 2012/27.[70]

92. Nakoniec na rozdiel od toho, čo si podľa všetkého myslí pani Dimitrova,[71] vyúčtovanie na základe skutočnej spotreby neznamená, že kritériá zvolené členskými štátmi na rozdelenie pevnej časti vyúčtovania tepla – v tomto prípade náklady na teplo odovzdané vnútorným zariadením – *musia čo najvernejšie odrážať skutočnú spotrebu*. Pokiaľ ide o časť vyúčtovania, ktorá nezávisí od odpočtu nástrojov umiestnených v súkromných priestoroch, členské štáty ju podľa môjho názoru môžu rozdeliť podľa kritéria, ktoré považujú za vhodné, akým je úžitková plocha jednotlivých priestorov (v m^2) alebo ich vykurovaný objem (v m^3). Inými slovami, bulharský zákonodarca si nemusel zvoliť kritérium odrážajúce teplo skutočne odovzdané vnútorným zariadením v každom byte – ak je vôbec tento údaj technicky merateľný.[72]

93. Na dosiahnutie cieľa sledovaného pravidlom vyúčtovania na základe skutočnej spotreby v zmysle článku 13 ods. 2 smernice 2006/32 a článku 10 ods. 1 smernice 2012/27 je však podľa môjho názoru potrebné, aby bola pohyblivá časť významná. Je to totiž zásadné na podnietenie energeticky efektívneho správania.

69 Chcem však poukázať na to, že podľa súčasnej smernice 2018/2002 je prijatie pravidiel rozdelenia nákladov členskými štátmi povinné (pozri nový článok 9b ods. 3 zavedený touto smernicou do smernice 2012/27).

70 Súdny dvor už rozhodol, že smernica 2012/27 stanovuje všeobecný rámec na znižovanie spotreby energie, zároveň však členským štátom ponecháva možnosť voľby spôsobu jej vykonávania, pričom v tomto smere majú širokú mieru voľnej úvahy. Pozri rozsudok zo 7. augusta 2018, Saras Energía (C-561/16, EU:C:2018:633, bod 24 a citovaná judikatúra). Podľa môjho názoru to tým viac platí pre smernicu 2006/32. Členské štáty si tak zvolili rozličné spôsoby rozdelenia nákladov na teplo podľa svojich preferencií a osobitných čŕt. Pozri CASTELLAZZI, L.: *Analysis of Member States' rules for allocating heating, cooling and hot water costs in multi-apartment/purpose buildings supplied from collective systems – Implementation of EED Article 9(3)*, EUR 28630 EN. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.

71 Pozri poznámku pod čiarou 53 vyššie.

72 Okrem toho ako tvrdí Toplofikacija Sofija, kritérium vykurovaného objemu, ktoré si zvolil bulharský zákonodarca, odráža šírenie tepla.

94. Zhrniem to tak, že podľa môjho názoru tieto ustanovenia ukladajú členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby *časť* vyúčtovania závisela od skutočnej spotreby a aby bola táto časť dostatočná na podnietenie zmien správania sledovaných uvedenými ustanoveniami.[73]

95. Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že pravidlá stanovené v zákone o energetike a v nariadení o diaľkovom vykurovaní sú podľa môjho názoru v súlade s požiadavkami v oblasti merania a vyúčtovania energie upravenými v smerniciach 2006/32 a 2012/27. Ako na jednej strane zdôrazňujú EVN a Toplofikacija Sofija, zákon o energetike upravuje inštalovanie meračov tepla na úrovni rozvádzačov v každej budove a inštalovanie individuálnych meračov alebo pomerových rozdeľovačov vykurovacích nákladov v každom byte, pokiaľ ide o kúrenie, a meračov, pokiaľ ide o teplú úžitkovú vodu.[74] Vyúčtovanie obsahuje pohyblivú časť, zodpovedajúcu spotrebe v súkromných priestoroch, založenú na skutočnej spotrebe jednotlivých spoluvlastníkov meranej týmito individuálnymi meračmi alebo odhadovanej pomocou pomerových rozdeľovačov, pričom táto pohyblivá časť je v priemere významná.[75] Na druhej strane pokiaľ ide o pevnú časť, bulharský zákonodarca stanovil pravidlá rozpočítania nákladov spĺňajúce požiadavku transparentnosti uvedenú v článku 9 ods. 3 smernice 2012/27: jasne vymedzujú spôsob, akým sa určuje energia spotrebovaná v budove, a kritériá, na základe ktorých sa zodpovedajúce náklady rozdeľujú medzi spoluvlastníkov.

96. V dôsledku toho navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku položenú vo veci C-708/17 tak, že článok 13 ods. 2 smernice 2006/32, ako aj článok 10 ods. 1 a príloha VII bod 1.1 smernice 2012/27 sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa v budovách v bytovom spoluvlastníctve napojených na centralizované zásobovanie teplom časť nákladov na vykurovanie budovy, ktorá zodpovedá teplu odovzdaného vnútorným zariadením na vykurovanie a rozvod teplej vody, rozdelí medzi spoluvlastníkov podľa vykurovaného objemu ich bytov bez ohľadu na množstvo tepla, ktoré bolo skutočne odovzdané do jednotlivých bytov.

VI. Návrh

97. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Rajonen săd Asenovgrad (Okresný súd Asenovgrad, Bulharsko) vo veci C-708/17 a Sofijski rajonen săd (Okresný súd Sofia, Bulharsko) vo veci C-725/17, takto:

1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že v budovách v bytovom spoluvlastníctve napojených na centralizované zásobovanie teplom majú spoluvlastníci povinnosť prispievať na náklady na vykurovanie budovy napriek tomu, že individuálne nepožiadali o dodávku diaľkového vykurovania a ani ak ho vo svojich bytoch nepoužívajú.

2. Článok 13 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/32/ES z 5. apríla 2006 o energetickej účinnosti konečného využitia energie a energetických službách, a ktorou sa zrušuje smernica Rady 93/76/EHS, ako aj článok 10 ods. 1 a príloha VII bod 1.1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/27/EÚ z 25. októbra 2012 o energetickej efektívnosti, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2009/125/ES a 2010/30/EÚ a ktorou sa zrušujú smernice 2004/8/ES

73 Chcem zdôrazniť, že skutočnosť, že v smernici 2006/32 nie je na rozdiel od článku 9 ods. 3 smernice 2012/27 výslovne spomenutá možnosť prijať pravidlá rozdelenia nákladov, neznamená, že prvá uvedená smernica sa má vykladať inak ako druhá. Cieľ pravidiel týkajúcich sa vyúčtovania na základe skutočnej spotreby je rovnaký v oboch smerniciach a to, že normotvorca pridal uvedený článok 9 ods. 3, malo slúžiť len na objasnenie uplatňovania týchto pravidiel.

74 Pozri § 140 zákona o energetike.

75 Pozri § 145 ods. 1 zákona o energetike. Toplofikacija Sofija na pojednávaní uviedla, že z uplatňovania týchto pravidiel vyplýva, že pevná časť vyúčtovania tvorí v Bulharsku 30 % až 70 % v závislosti od vlastností jednotlivých budov, najmä ich izolácie.

a 2006/32/ES, sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa v budovách v bytovom spoluvlastníctve napojených na centralizované zásobovanie teplom časť nákladov na vykurovanie budovy, ktorá zodpovedá teplu odovzdanému vnútorným zariadením na vykurovanie a rozvod teplej vody, rozdelí medzi spoluvlastníkov podľa vykurovaného objemu ich bytov bez ohľadu na množstvo tepla, ktoré bolo skutočne odovzdané do jednotlivých bytov.